

**ПУТІВНИК ПО РІШЕННЯХ СУДУ ЄС:
тлумачення окремих положень актів *acquis* ЄС
(січень 2024 року)***

Путівник містить огляди рішень Суду ЄС, прийняті в січні 2024 року, що тлумачать окремі положення актів права ЄС.

Рішення Суду ЄС розглядаються як прецеденти та є частиною *acquis* ЄС. Окремі рішення Суду ЄС містять роз'яснення (тлумачення) правильного розуміння та застосування актів права ЄС й установчих договорів Союзу. Такі рішення є важливими в контексті імплементації положень права ЄС у національне законодавство.

Вивчення рішень Суду ЄС та інших інтерпретаційних документів ЄС щодо імплементації відповідних актів права ЄС є складовою аналізу відповідності зобов'язанням держави у сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Для ознайомлення з Путівником перейдіть за посиланням

<https://padlet.com/rservvru/acquis-2024-9y7igdlwg2husxwo>

ЗМІСТ

<i>Оподаткування</i>	4
<i>Енергетика</i>	5
<i>Захист довкілля, прав споживачів та охорона здоров'я</i>	6
<i>Сільське господарство</i>	10
<i>Конкуренція</i>	12
<i>Спільна зовнішня політика та політика безпеки</i>	13
<i>Загальні, фінансові та інституційні питання</i>	14
<i>Транспортна політика</i>	19
<i>Простір свободи, безпеки та правопорядку</i>	21
<i>Промислова політика та внутрішній ринок</i>	27

Оподаткування

Рішення Суду (Восьмої Палати) від 11 січня 2024 року (Справа С-433/22, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267ДФЄС від Верховного адміністративного суду Португалії)¹.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення пункту 2 Додатка IV Директиви Ради 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 року про спільну систему податку на додану вартість (далі – Директива 2006/112/ЄС)² та подано в рамках судового розгляду справи про ставку податку на додану вартість (ПДВ), яка застосовується до послуг із реставрації будівель.

Верховний адміністративний суд Португалії вирішив призупинити провадження у справі та направив таке питання до Суду ЄС для попереднього вирішення: чи виключає пункт 2 Додатка IV до Директиви 2006/112/ЄС положення національного законодавства, згідно з яким знижена ставка ПДВ може застосовуватися лише до договорів підряду щодо ремонту та реконструкції будівель у приватних житлових будинках, які є заселеними на момент виконання цих робіт?

Висновки Суду. Перш за все, Суд заявляє, що із загального трактування статей 106 і 107 Директиви 2006/112/ЄС очевидно, що для того, щоб мати можливість скористатися зниженою ставкою ПДВ, послуги, зазначені в пункті 2 Додатка IV до цієї Директиви, повинні здебільшого надаватися безпосередньо кінцевим споживачам.

Також Суд дійшов висновку, що завдяки застосуванню зниженої ставки споживач може отримати вигоду від послуг, пов'язаних із реконструкцією та ремонтом житла, яке він фактично використовує для проживання. При цьому вартість цих послуг буде нижчою, ніж та, яку він мав би нести, якби ці послуги оподатковувалися за стандартною ставкою. Вирішальним фактором в оцінці того, чи може споживач отримати перевагу від застосування зниженої ставки ПДВ, є той факт, що на момент виникнення витрат ця нерухомість фактично використовується споживачем для житлових цілей.

Водночас Суд зазначає, що для того, щоб вважати, що нерухоме майно фактично використовується для проживання, необов'язково, щоб під час проведення робіт воно було заселено. По-перше, на фактичне використання приміщення в житлових цілях не впливає той факт, що нерухомість використовується лише в певні періоди року. По-друге, той факт, що приватне

---

¹ Judgment of the Court (Eighth Chamber) of 11 January 2024 (C-433/22 request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Supremo Tribunal Administrativo (Supreme Administrative Court, Portugal). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=E8D72E064AAB9DFE143B20F2C0CAA850?text=&docid=281148&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4415109>

² Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32006L0112>

житло не використовується протягом певного періоду часу, не змінює його характеру як приватного житла.

У зв'язку із цим Суд дійшов висновку, що пункт 2 Додатка IV до Директиви 2006/112/ЄС слід тлумачити як такий, що не виключає можливості визначення в національному законодавстві положення, яке передбачає застосування зниженої ставки ПДВ до послуг, пов'язаних із реконструкцією та ремонтом приватного житла.

Енергетика

Рішення Суду (Восьмої Палати) від 25 січня 2024 року (Справа C-277/22 Global NRG Kereskedelmi és Tanácsadó Zrt. проти Управління з регулювання енергетики та комунальних послуг Угорщини (FGSZ Erdgázzállító Zrt) у Високому суді Будапешта) (запит про винесення попереднього рішення)³.

Предмет справи стосується тлумачення статті 41(17) Директиви 2009/73/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року про спільні правила внутрішнього ринку природного газу та скасування Директиви 2003/55/ЄС у світлі статті 47 Хартії основних прав Європейського Союзу. Запит було подано в рамках провадження між Global NRG Kereskedelmi és Tanácsadó Zrt. («Global NRG»), компанією, яка продає природний газ, та Управлінням з регулювання енергетики та комунальних послуг Угорщини (Угорський регуляторний орган у сфері енергетики та комунальних послуг, національний регулятор) щодо законності рішення національного регулятора про встановлення плати за користування та підключення до газотранспортної системи, а також винагороди за будь-які послуги, що надаються оператором цієї системи.

Високий суд Будапешта звернувся до Суду ЄС за роз'ясненням щодо таких питань:

1. Чи слід тлумачити статтю 41(17) Директиви 2009/73 у світлі статті 47 Хартії як таку, що виключає національне законодавство, згідно з яким у процедурах, за допомогою яких регуляторний орган цієї держави-члена встановлює плату за користування системою, винагороду за будь-які послуги, що надаються системними операторами за спеціальним тарифом, і плату за підключення, лише системний оператор визнається стороною, на яку безпосередньо впливають, і єдиною стороною, яка, як така, має право на оскарження рішення, ухваленого в рамках цієї процедури?

---

³ Judgment of the Court (Eighth Chamber) of 25 January 2024 (In Case C-277/22 Global NRG Kereskedelmi és Tanácsadó Zrt. v Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal, intervening party: FGSZ Földgázzállító Zrt.). REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Fővárosi Törvényszék (Budapest High Court, Hungary), made by decision of 22 March 2022, received at the Court on 22 April 2022, in the proceedings. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=282065&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1942540>

2. Якщо Суд відповідає на перше питання ствердно, то чи повинна стаття 41(17) Директиви 2009/73 тлумачитися у світлі статті 47 Хартії як така, що в разі застосування цієї статті до справи, подібної до тієї, що розглядається в основному провадженні, суб'єкт ринку природного газу в ситуації, подібній до ситуації заявника, який згідно з рішенням регуляторного органу держави-члена, що встановлює плату за користування системою, винагороду за будь-які послуги, що надаються системними операторами за спеціальним тарифом, та плату за підключення, що стягується системним менеджером за послугу, яка може надаватися за спеціальним тарифом, повинен бути визнаний стороною, на яку впливає це рішення, і, як такий, мати право на його оскарження?

Висновки Суду. Відповідаючи на обидва питання запиту Суд постановив, що положення статті 41(17) Директиви 2009/73/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року про спільні правила внутрішнього ринку природного газу та скасування Директиви 2003/55/ЄС у світлі абзацу першого статті 47 Хартії Європейського Союзу про основоположні права має тлумачитися як таке, що виключає законодавство держави-члена, згідно з яким лише оператор газотранспортної системи класифікується як «сторона, на яку впливає» рішення національного регуляторного органу, що встановлює плату за підключення та користування цією системою на додаток до винагороди за будь-які послуги, що надаються цим оператором, і отже, лише цей оператор має право на ефективне оскарження такого рішення.

Захист довкілля, прав споживачів та охорона здоров'я

Рішення Суду (Третьої Палати) від 11 січня 2024 року (Справа C-755/22, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Окружного суду Західної Праги (Чехія))⁴.

Предмет справи полягає в тому, що Окружний суд Західної Праги вирішив призупинити провадження у справі за позовом Nárokuj s.r.o. до EC Financial Services, a.s. щодо заяви про повернення сум, пов'язаних із кредитом, наданим споживачеві, для попереднього вирішення такого питання – чи є метою Директиви 2008/48 Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2008 року про споживчі кредитні угоди покарати постачальників кредитів за відсутність повної перевірки кредитоспроможності споживача, навіть у випадках, коли споживач повністю сплатив кредит і не висунув жодних заперечень проти угоди під час оплати?

Висновки Суду. Статті 8 і 23 Директиви 2008/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2008 року про споживчі кредитні угоди повинні тлумачитися як такі, що не перешкоджають встановленню вимог щодо виконання

---

⁴ JUDGMENT OF THE COURT (Third Chamber) 11 January 2024 (Case C-755/22, REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Okresní soud Praha-západ (District Court, Prague-West, Czech Republic). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=281154&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&oc=first&part=1&cid=403996>

кредитором зобов'язання щодо перевірки кредитоспроможності споживача. Одночасно кредитор не може бути покараним згідно з національним законодавством у зв'язку з недійсністю договору споживчого кредиту та його втратою права на сплату узгоджених відсотків, навіть якщо ця угода була повністю виконана сторонами і споживач не зазнав жодних шкідливих наслідків у результаті невиконання цього зобов'язання.

Рішення Суду (Великої Палати) від 16 січня 2024 року (Справа C-33/22, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Верховного адміністративного суду Австрії)⁵.

Предмет справи полягає в тому, що Верховний адміністративний суд Австрії вирішив призупинити провадження у справі за позовом Österreichische Datenschutzbehörde до WK щодо заяви про відмову в задоволенні скарги WK про порушення його права на захист персональних даних, для попереднього вирішення такого питання:

1. Чи підпадає діяльність комітету з розслідування, створеного парламентом держави-члена для здійснення його права перевіряти виконавчу владу, під дію законодавства Союзу у значенні першого речення статті 16(2) ДФЄС, незалежно від предмета розслідування, у результаті чого Загальний регламент щодо захисту даних (далі – Регламент) застосовується до обробки персональних даних парламентським слідчим комітетом держави-члена?

Якщо відповідь на запитання 1 позитивна, то:

2. Чи є діяльність комітету з розслідування, створеного парламентом держави-члена для реалізації його права здійснювати контроль за виконавчою владою, предметом відання якого є діяльність державних правоохоронних органів, тобто діяльність щодо захисту національної безпеки, у розумінні статті 16 Регламенту такою, що підпадає під дію винятку, викладеного у статті 2(2)(a) цього ж Регламенту?

Якщо відповідь на запитання 2 негативна, то:

3. Якщо, як у цьому випадку, держава-член створила лише один єдиний наглядовий орган відповідно до статті 51(1) Регламенту, чи поширюється компетенція цього органу на скарги у значенні статті 77(1) Регламенту в поєднанні зі статтею 55(1)?

Висновки Суду.

1. Перше речення статті 16(2) ДФЄС та статтю 2(2)(a) Регламенту (ЄС) 2016/679 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб щодо обробки персональних даних і вільний рух таких даних (Регламент) слід тлумачити так, що подібна діяльність не може розглядатись як

---

⁵ JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber) 16 January 2024 (Case C-33/22, REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Verwaltungsgerichtshof (Supreme Administrative Court, Austria). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=39774669CFAAEFA83EBE27A99856B225?text=&docid=281303&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=2992852>

така, що виходить за межі законодавства Союзу, а отже не підпадає під дію цього Регламенту лише з тієї причини, що вона здійснюється комітетом із розслідування, створеним парламентом держави-члена під час здійснення своїх повноважень контролю за виконавчою владою.

2. Статтю 2(2)(а) Регламенту 2016/679, з урахуванням статті 16 цього Регламенту, слід тлумачити так, що діяльність комітету з розслідування, створеного парламентом держави-члена під час виконання його повноважень щодо контролю за виконавчою владою, метою якого є розслідування діяльності державних правоохоронних органів через підозру в політичному впливі на цю гілку влади, не може розглядатись як діяльність, що стосується національної безпеки, яка виходить за межі права Союзу, у значенні цієї статті.

3. Статтю 77(1) і статтю 55(1) Регламенту 2016/679 слід тлумачити так, що якщо держава-член вирішила відповідно до статті 51(1) цього Регламенту створити єдиний наглядовий орган, не наділивши його повноваженнями контролювати застосування цього Регламенту комітетом з розслідування, створеним парламентом цієї держави-члена для виконання своїх повноважень із контролю за виконавчою владою, ці статті прямо наділяють цей орган повноваженнями розглядати скарги, пов'язані з обробкою персональних даних таким комітетом з розслідування.

Рішення Суду (Четвертої Палати) від 11 січня 2024 року (Справа С-252/22, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Апеляційного суду м. Тиргу-Муреш (Румунія))⁶.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення статті 2(4) та статті 9(3)(4)(5) Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, від 25 червня 1998 року (далі – Конвенція)⁷ та було подано в рамках судового розгляду щодо законності адміністративних заходів, вжитих національними органами влади Румунії для будівництва сміттєзвалища в місті Пожорита (Румунія).

Апеляційний суд м. Тиргу-Муреш вирішив призупинити провадження у справі та направив такі питання до Суду ЄС для попереднього вирішення:

1. Чи слід абзац перший статті 47 Хартії основоположних прав Європейського Союзу (далі – Хартія)⁸ у поєднанні з статтею 19(1) ДФЄС, статтею 2(4) та статтею 9(3) Конвенції тлумачити таким чином, що поняття «громадськість» включає в себе юридичну особу, таку як юридичне об'єднання, при цьому не

---

⁶ Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 11 January 2024 (C-252/22 request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Curtea de Apel Târgu-Mureș (Court of Appeal, Târgu-Mureș, Romania). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=281143&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4415109>

⁷ Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text

⁸ Charter of Fundamental Rights of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT>

мається на увазі порушення прав та інтересів цієї юридичної особи, а скоріше – порушення прав та інтересів фізичних осіб, а саме юристів, які входять до складу такого об'єднання? Чи може така юридична особа розглядатися як група фізичних осіб, що діють через асоціацію або організацію для цілей частини четвертої статті 2 Конвенції?

2. Чи повинні стаття 9(3) Конвенції та стаття 47(1)(2) Хартії в поєднанні з статтею 19(1) ДФЄС тлумачитися як такі, що перешкоджають доступу до правосуддя для згаданого юридичного об'єднання, якщо воно прагне довести наявність у нього інтересу, пов'язаного з поданням позову, або що подаючи позов, таке об'єднання прагне захистити правову ситуацію, безпосередньо пов'язану з конкретною метою, заради якої було створено цю юридичну особу?

3. Чи повинні стаття 9(3)(4)(5) Конвенції та стаття 47(1)(2) Хартії в поєднанні з статтею 19(1) ДФЄС тлумачитися як такі, що означають, що положення про адекватні та ефективні засоби юридичного захисту, включаючи ухвалення судового рішення, не повинні бути «надмірно дорогими»? Чи передбачено правила та/або критерії для обмеження витрат, які може понести сторона, що програла справу, у тому розумінні, що національний суд або трибунал повинен забезпечити дотримання вимоги про те, щоб витрати не були надмірно дорогими, беручи до уваги як інтереси особи, яка бажає захистити свої права, так і суспільний інтерес у захисті довкілля?

Висновки Суду.

Статтю 9(3) Конвенції слід тлумачити як таку, що не виключає національне законодавство, відповідно до якого юридична особа визнається такою, що має право на оскарження адміністративного заходу, адресатом якого вона не є, лише тоді, якщо вона стверджує, що не було дотримано законного приватного інтересу або інтересу, пов'язаного з правовою ситуацією, яка безпосередньо стосується діяльності цієї юридичної особи.

Статтю 9(4)(5) Конвенції в контексті статті 47 Хартії слід тлумачити як такі, згідно з якими для забезпечення дотримання вимоги щодо недопущення надмірної вартості судового розгляду суд, який має винести рішення про стягнення витрат зі сторони, що програла екологічний спір, повинен взяти до уваги всі обставини справи, включаючи інтереси цієї сторони та суспільний інтерес у захисті довкілля.

Сільське господарство

Рішення Суду (Восьмої Палати) від 14 січня 2024 року (Справа С-562/22, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Окружного суду м. Бургаса (Болгарія))⁹.

Предмет справи полягає в тому, що Окружний суд м. Бургаса вирішив призупинити провадження у справі за позовом JD до ОВ стосовно заяви про визнання контрактів щодо придбання сільськогосподарської землі в Болгарії недійсними через їх нібито фіктивний характер для попереднього вирішення таких питань:

1. Чи обмеження, встановлене в законодавстві Республіки Болгарія, що передбачає набуття права власності на сільськогосподарську землю в Болгарії за умови п'ятирічного проживання на території цієї держави-члена, суперечить статтям 18, 49, 63 і 345 ДФЄС?

2. Чи є ця умова для набуття права власності непропорційним заходом, який фундаментально порушує заборону дискримінації згідно зі статтею 18 ДФЄС і принципи вільного руху капіталу та свободи заснування в межах Союзу, які закріплені у статтях 49 і 63 ДФЄС і статті 45 Хартії основних прав?

Висновки Суду.

Статтю 63 ДФЄС слід тлумачити як таку, що виключає можливість визначати в законодавстві держави-члена підставу набуття права власності на сільськогосподарську землю, розташовану на території держави-члена, що залежить від умови, що набувач має статус резидента більше п'яти років.

Рішення Суду (Восьмої Палати) від 18 січня 2024 року (Справа С-656/22 Askos Properties EOOD проти Заступника виконавчого директора Державного фонду «Землеробство», клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Верховного адміністративного суду (Болгарія))¹⁰.

Предмет справи стосується тлумачення статті 2(2)(f) Регламенту (ЄС) 1306/2013 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2013 року про фінансування, управління та моніторинг спільної сільськогосподарської політики та скасування Регламентів Ради (ЄЕС) 352/78, (ЄС) 165/94, (ЄС) 2799/98, (ЄС) 814/2000, (ЄС) 1290/2005 та (ЄС) 485/2008, а також статті 47(3) Регламенту

⁹ JUDGMENT OF THE COURT (Eighth Chamber) 14 January 2024 (Case C-562/22, REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Rayonen sad Burgas (District Court, Burgas, Bulgaria). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=8E31A31DA943DD1772B6DC89022A2C4E?text=&docid=281796&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4265464>

¹⁰ Judgment of the Court (Eighth Chamber) of 18 January 2024 (In Case C-656/22 Askos Properties EOOD vs Zamestnik izpalnitelen direktor na Darzhaven fond "Zemedelie") REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Varhoven administrativen sad (Supreme Administrative Court, Bulgaria), made by decision of 28 September 2022, received at the Court on 19 October 2022, in the proceedings. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=E8D72E064AAB9DFE143B20F2C0CAA850?text=&docid=281798&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4415109>

(ЄС) 1305/2013 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2013 року про підтримку розвитку сільських територій Європейським сільськогосподарським фондом розвитку сільських територій (EAFRD) та скасування Регламенту Ради (ЄС) 1698/2005. Запит розглядається в рамках провадження між болгарською компанією «Askos Properties EOOD» та Заступником виконавчого директора Державного сільськогосподарського фонду «Землеробство» (Zamestnik izpalnitelen direktor na Darzhaven fond «Zemedelie») Болгарії щодо рішення, яке зобов'язує цю компанію відшкодувати 50 % субсидії, отриманої компанією в рамках Заходу 211 Програми розвитку сільських територій на 2007–2013 роки.

Висновки Суду. Згідно з усталеною судовою практикою в процедурі, передбаченій статтею 267 ДФЄС, саме Суд ЄС повинен надати національному суду відповідь, яка буде корисною для нього і дозволить йому належно вирішити справу. Із цією метою Суд може, за необхідності, переформулювати питання в заяві. Суд також може визнати за необхідне розглянути у своєму рішенні положення права ЄС, на які національний суд не посилався (*Рішення Суду ЄС від 7 вересня 2023 року у справі «Groenland Poultry»*).

Отже, відповідно до статті 88 Регламенту № 1305/2013, який скасував Регламент № 1698/2005, останній продовжує застосовуватися до операцій, що здійснюються відповідно до програм, затверджених Комісією згідно з цим Регламентом до 1 січня 2014 року. Аналогічно, відповідно до статті 19 Делегованого Регламенту № 807/2014, який скасував Регламент № 1974/2006, останній продовжує застосовуватися до операцій, що здійснюються відповідно до програм, затверджених Комісією згідно з Регламентом № 1698/2005 до 1 січня 2014 року.

Враховуючи, що питання в основному провадженні стосується зобов'язань утримувати сільськогосподарські землі та займатися сільськогосподарською діяльністю у менш сприятливій зоні щонайменше п'ять років поспіль, обставини невиконання цих зобов'язань повинні оцінюватися у світлі положень Регламентів № 1698/2005 та № 1974/2006.

За таких обставин слід вважати, що питання, передані Суду для винесення попереднього рішення в цій справі, стосуються положень Регламенту № 1974/2006.

Таким чином:

По-перше, Суд визначає, що стаття 47(1) Регламенту 1974/2006 повинна тлумачитися як така, що передбачає припинення договору про оренду сільськогосподарських земель, укладеного на п'ятирічний період із бенефіціаром сільськогосподарської допомоги, яка була надана в межах програм сільського розвитку держави-члена, до яких EAFRD вніс частину фінансування, за таких умов:

– «форс-мажорні обставини» або «виняткові обставини» у значенні статті 47(1), якщо таке розірвання договору є ненормальною та непередбачуваною подією поза контролем бенефіціара, і останній вжив усіх можливих заходів, не йдучи на необґрунтовані жертви, щоб привести відповідний договір оренди у відповідність до нових обставин;

– «експропріація володіння» у значенні статті 47(1)(с), якщо це припинення є заходом, що включає позбавлення права власності.

По-друге, Суд визначає, що статтю 45(4) Регламенту 1974/2006 слід тлумачити як таку, що не застосовується до ситуації, в якій бенефіціар сільськогосподарської допомоги не може продовжувати виконувати зобов'язання в результаті розірвання муніципальним органом влади договору оренди сільськогосподарських земель, укладеного з таким бенефіціаром на строк до одного року. У такому випадку розірвання договору відбувається внаслідок внесення змін до національного законодавства, що вводять нові вимоги, згідно з якими бенефіціар зобов'язаний мати ферму на орендованій ділянці та задекларувати певну кількість голів худоби у відповідних компетентних національних органах. Дотримання цих умов є підставою для продовження дії такого договору оренди.

Конкуренція

Рішення Суду (Першої Палати) від 18 січня 2024 року (Справа C-128/21 Нотаріальна палата Литви та нотаріуси M.S., S.Š., D.V., V.P., J.P., D.L.-B., D.P., R.O.I. проти Ради з питань конкуренції Литовської Республіки у присутності Міністерства юстиції Литовської Республіки, Міністерства фінансів Литовської Республіки, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Верховного адміністративного суду Литви¹¹.

Предмет справи стосується тлумачення статті 101(1) ДФЄС. Запит було подано в рамках провадження щодо накладення штрафу на Нотаріальну палату Литви та нотаріусів за порушення литовського законодавства й законодавства ЄС про конкуренцію.

Висновки Суду. По-перше, статтю 101 ДФЄС слід тлумачити як таку, що нотаріуси, зареєстровані в державі-члені, повинні розглядатися як «підприємства», якщо вони здійснюють, у певних ситуаціях, діяльність зі схвалення іпотечних угод, накладання виконавчих написів, вчинення нотаріальних дій, підготовки проектів угод, консультування, надання технічних послуг та підтвердження біржових контрактів, якщо ця діяльність не пов'язана з виконанням повноважень органів державної влади.

По-друге, статтю 101(1) ДФЄС слід тлумачити як таку, що стандартизує спосіб, в який нотаріуси в державі-члені розраховують плату, що стягується за здійснення певних видів діяльності.

---

¹¹ Judgment of the Court (First Chamber) of 18 January 2024 (In Case C-128/21 Lietuvos notarų rūmai, M.S., S.Š., D.V., V.P., J.P., D.L.-B., D.P., R.O.I. v Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, in the presence of: Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija.). REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Lietuvos vyriausioji administracinis teismas (Supreme Administrative Court of Lithuania), made by decision of 17 February 2021, received at the Court on 26 February 2021, in the proceedings. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=281789&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&cc=first&part=1&cid=4415109>

По-третє, статтю 101(1) ДФЄС слід тлумачити як таку, що забороняє визначення обмеження конкуренції «за об'єктом» при прийнятті рішення нотаріальною палатою держави-члена, яке стандартизує способи розрахунку плати, що стягується за здійснення певних видів діяльності.

По-четверте, статтю 101 ДФЄС слід тлумачити як таку, що не дозволяє національному конкурентному відомству накладати індивідуальні штрафи на підприємства, які є членами керівного органу об'єднання підприємців (у даному випадку, на членів (учасників) нотаріальної палати), у зв'язку з порушенням положень статті 101, вчиненим об'єднанням підприємств, якщо ці підприємства не є співучасниками цього порушення.

Спільна зовнішня політика та політика безпеки

Рішення Суду (Другої Палати) від 18 січня 2024 року (Справа C-451/22 RTL Nederland BV, RTL Nieuws BV проти Міністерства інфраструктури та водного господарства)¹².

Предмет справи полягає у визначенні правомірності рішення Міністерства інфраструктури та водного господарства про відмову в наданні інформації щодо збиття літака MH17 на запит RTL Nederland BV та RTL Nieuws BV. Так, 10 січня 2018 року заявники відповідно до Закону про урядову інформацію (публічний доступ) звернулись із запитом на інформацію, що стосується збиття літака, зафрахтованого авіакомпанією Malaysia Airlines, який виконував рейс із кодом MH17 з Амстердама (Нідерланди) до Куала-Лумпур (Малайзія). Це збиття сталося 17 липня 2014 року, коли рейс MH17 перетинав частину повітряного простору України над Донецькою областю, яка розташована на сході України. Запит, серед іншого, стосувався звітів ECAIRS. Рішенням від 17 квітня 2018 року Міністр інфраструктури та водного господарства відхилив відповідний запит у частині, що стосувалася звітів ECAIRS, на тій підставі, що існують спеціальні правила щодо заборони розголошення, які відповідають Регламенту 376/2014, і які єдині застосовуються до запитуваної інформації. Ці правила полягають у тому, що інформація, яка зберігається в національних базах даних, може бути передана лише зацікавленим сторонам, як визначено в Додатку II до вказаного Регламенту, і використовуватися лише з метою підтримки або покращення безпеки авіації.

Нідерландський суд звернувся до Суду ЄС за роз'ясненням, серед інших, таких питань:

1. Що слід розуміти під «деталлями подій» і «належною конфіденційністю», як зазначено у статті 15(1) Регламенту 376/2014 і у світлі закріпленого права на

---

¹² Judgment of the Court (Second Chamber) of 18 January 2024 (Case C-451/22 RTL Nederland BV, RTL Nieuws BV v Minister van Infrastructuur en Waterstaat). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=E8D72E064AAB9DFE143B20F2C0CAA850?text=&docid=281800&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4415109>

свободу вираження поглядів та інформації у статті 11 Хартії основних прав Європейського Союзу та статті 10 Європейської конвенції з прав людини?

2. Чи слід тлумачити статтю 15(1) Регламенту 376/2014 у світлі права на свободу вираження поглядів та інформації, закріпленого у статті 11 Хартії та статті 10 ЄКПЛ, як такий, що є сумісним із національною нормою, на підставі якої жодна інформація, отримана від повідомлених подій, не може бути розголошена?

Висновки Суду. Суд установив, що оскільки стаття 13(11)(12), стаття 15 Регламенту 376/2014, стаття 15(4)(5), стаття 16 Регламенту 996/2010 надають громадськості, а особливо медіа, певні можливості отримувати загальну інформацію щодо авіаційної безпеки в Європейському Союзі та інформацію щодо певних конкретних подій у випадках, коли національні компетентні органи чи суди вважають, що публікація чи цілеспрямоване розкриття такої інформації повинні бути виправданими, зобов'язання щодо конфіденційності, викладене у статті 15 Регламенту 376/2014, має розглядатися як пропорційне меті, яку воно переслідує. Незважаючи на той факт, що це зобов'язання не перешкоджає громадськості та медіа отримувати інформацію з інших джерел або іншими засобами, воно не виключає будь-якої можливості для запитуваної інформації бути оприлюдненою з ініціативи та під контролем цих органів чи судів. Таким чином, очевидно, що ухвалюючи Регламент 376/2014, законодавчий орган ЄС прагнув досягти і справді досяг справедливого балансу між цілями, які переслідує цей Регламент, з одного боку, та різними публічними та приватними правами та інтересами, з іншого.

Відповідь на поставлені питання полягає в тому, що стаття 15 Регламенту 376/2014 у світлі права на свободу вираження поглядів та інформації, закріпленого у статті 11 Хартії, має тлумачитися таким чином, що інформація, якою володіють національні компетентні органи щодо «події», пов'язаної з авіаційною безпекою, у значенні статті 7(2) цього Регламенту, підлягає режиму конфіденційності, наслідком якого є те, що ані громадськість, ані навіть медіа не мають права отримати доступ до такої інформації в будь-якій формі.

Загальні, фінансові та інституційні питання

Рішення Суду (Третьої Палати) від 11 січня 2024 року (Справа С-231/22, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267ДФЄС від Апеляційного суду Брюсселя (Бельгія))¹³.

Предмет справи полягає в тому, що Апеляційний суд Брюсселя вирішив призупинити провадження у справі за позовом Держави Бельгія до Органу із захисту даних (далі – ОЗД), який є наглядовим органом, створеним у Бельгії відповідно до статті 51 Загального регламенту щодо захисту даних (далі –

---

¹³ JUDGMENT OF THE COURT (Third Chamber) 11 January 2024 (Case C-231/22, REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the cour d'appel de Bruxelles (Belgium). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=281142&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&oc=first&part=1&cid=413588>

Регламент), щодо рішення, яким цей орган наказав Бельгійському офіційному журналу, що забезпечує в цій державі-члені виробництво та поширення широкого ряду офіційних публікацій у паперовому та електронному вигляді, надати можливість фізичній особі реалізувати своє право на видалення ряду елементів персональних даних, що містяться в акті, опублікованому в цьому офіційному журналі, для попереднього вирішення таких питань:

1. Чи слід статтю 4(7) Регламенту тлумачити так, що офіційний журнал держави-члена має статус контролера даних, якщо він наділений публічним завданням публікації та архівування офіційних документів і відповідно до чинного національного законодавства відповідає за публікацію офіційних документів, що здійснюється за розпорядженням інших державних органів, у тому вигляді, в якому вони були отримані від цих органів після того, як останні самостійно обробили персональні дані, що містяться в цих документах, без того, щоб національний законодавчий орган надав офіційному журналу будь-які повноваження щодо документів для публікації?

2. Якщо відповідь на Запитання 1 є позитивною, чи слід тлумачити статтю 5(2) Регламенту як таку, що передбачає виконання обов'язків контролера даних лише офіційним журналом, виключаючи державні органи, що також раніше обробляли дані, і також є контролерами даних?

Висновки Суду.

1. Статтю 4(7) Регламенту (ЄС) 2016/679 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб щодо обробки персональних даних та про вільний рух таких даних (Загальний регламент щодо захисту даних) слід тлумачити так, що агентство або орган, відповідальний за офіційний журнал держави-члена, який зобов'язаний відповідно до законодавства цієї держави публікувати офіційні акти й документи, підготовлені третіми сторонами під їх власну відповідальність згідно з чинними правилами, можуть, незважаючи на відсутність достатніх ознак окремої юридичної особи, класифікуватися як «контролер» персональних даних, що містяться в цих актах і документах, якщо відповідне національне законодавство визначає цілі та засоби обробки персональних даних цим офіційним журналом.

2. Статтю 5(2) Регламенту 2016/679 у поєднанні зі статтею 4(7) та статтею 26(1) цього ж Регламенту слід тлумачити так, що агентство або орган, відповідальний за офіційний журнал держави-члена, класифікований як «контролер» у значенні статті 4(7) цього Регламенту, несе виключну відповідальність за дотримання принципів, викладених у статті 5(1) щодо операцій з обробки персональних даних, які він зобов'язаний виконувати згідно з національним законодавством, якщо відповідно до нього не виникає спільна відповідальність з іншими суб'єктами щодо цих операцій.

Рішення Суду (Третьої Палати) від 11 січня 2024 року (Справа C-473/22 Mylan AB проти Gilead Sciences Finland Oy, Gilead Biopharmaceutics Ireland UC, Gilead Sciences Inc. (Фінляндія))¹⁴.

Предмет справи стосується тлумачення статті 9(7) Директиви 2004/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 року про забезпечення прав інтелектуальної власності щодо компенсації за збитки, понесені Mylan AB у результаті тимчасових заходів, застосованих за заявою Gilead та інших, які згодом були скасовані.

Фінський суд звернувся до Суду ЄС за роз'ясненням, серед інших, такого питання: чи слід вважати режим компенсації, заснований на суворій відповідальності (відповідальності без вини), який застосовується у Фінляндії, таким, що відповідає статті 9(7) Директиви 2004/48.

Висновки Суду. Щодо пропорційності та справедливого характеру системи тимчасових заходів, що включає режим суворої відповідальності для забезпечення компенсації відповідачу, який зазнав збитків, спричинених невинуватими тимчасовими заходами, Суд зазначив, що Директива 2004/48 передбачає правові інструменти, які дають змогу всебічно пом'якшити ризик того, що відповідачу будуть завдані збитки в результаті тимчасових заходів, забезпечуючи тим самим захист цього відповідача. При цьому законодавець у ЄС намагався знайти баланс між високим рівнем захисту прав інтелектуальної власності та правами і свободами відповідача.

Також Суд вказав, що презумпція дійсності права інтелектуальної власності дозволяє його власнику діяти та застосовувати тимчасові заходи до того, як буде подано будь-який позов по суті. Якщо наприкінці такого провадження право інтелектуальної власності, яке слугувало підставою для тимчасових заходів, буде визнано недійсним, і така недійсність буде мати зворотну силу, тоді слід вважати, що дії відповідача, яким перешкождали ці заходи, охоплювалися поняттям «законної торгівлі». Подібним чином, у цій ситуації не можна посилатися на високий рівень захисту інтелектуальної власності, передбачений законодавчими актами ЄС, оскільки право інтелектуальної власності, яке було визнано недійсним зі зворотною силою, вважається таким, що ніколи не існувало. Звідси випливає, що система тимчасових заходів, що включає режим суворої відповідальності, не створює перешкоди для законної торгівлі.

Крім того, Суд відмітив, що право на компенсацію суворо обмежується розміром збитків, яких зазнав відповідач внаслідок невинуватого застосування тимчасових заходів. Із цього погляду право на компенсацію, передбачене статтею 9(7) Директиви 2004/48, не може покривати тієї частини збитків, які стали результатом поведінки відповідача.

---

¹⁴ Judgment of the Court (Third Chamber) of 11 January 2024 (Case C- 473/22 Mylan AB v Gilead Sciences Finland Oy, Gilead Biopharmaceutics Ireland UC, Gilead Sciences Inc.). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=E8D72E064AAB9DFE143B20F2C0CAA850?text=&docid=281150&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4415109>

Отже, стаття 9(7) Директиви 2004/48 повинна тлумачитись як така, що не перешкоджає національному законодавству, яке передбачає механізм для компенсації будь-якої шкоди, спричиненої тимчасовими заходами, на основі системи суворої відповідальності заявника за ці заходи, при цьому суд має право коригувати розмір збитків, беручи до уваги всі обставини справи.

Рішення Суду (Першої Палати) від 18 січня 2024 року (Справа C-218/22, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Округного суду Лечче (Італія))¹⁵.

Предмет справи полягає в тому, що Округний суд Лечче вирішив призупинити провадження у справі за позовом ВU до Муніципалітету Копертіно щодо заяви про відмову у виплаті ВU допомоги за невикористану на день припинення трудових відносин щорічну оплачувану відпустку внаслідок звільнення ВU за власним бажанням для дострокового виходу на пенсію, для попереднього вирішення такого питання:

1. Чи слід тлумачити статтю 7 Директиви 2003/88 і статтю 31(2) Хартії основоположних прав як такі, що виключають положення національного законодавства, що розглядаються в основному провадженні, які з міркувань обмеження державних видатків та організаційних потреб державного роботодавця не дозволяють монетизацію відпустки у випадку звільнення працівника державної служби?

2. Якщо відповідь на перше питання є позитивною, чи слід статтю 7 Директиви 2003/88 і статтю 31(2) Хартії основоположних прав тлумачити як такі, що вимагають від службовця державної служби продемонструвати що він / вона не могли взяти відповідну відпустку під час трудових відносин?

Висновки Суду. Статтю 7 Директиви 2003/88/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 4 листопада 2003 року щодо певних аспектів організації робочого часу та статтю 31(2) Хартії основоположних прав Європейського Союзу слід тлумачити як такі, що виключають положення національного законодавства, які з міркувань, що стосуються контролю за державними видатками та організаційними потребами державного роботодавця, забороняють виплату працівникові допомоги замість отриманих днів оплачуваної щорічної відпустки як за останній рік роботи, так і за попередні роки, які не були взяті на дату припинення трудових відносин, якщо цей працівник добровільно припиняє ці трудові відносини і не продемонстрував, що він/вона не брав/-ла відпустку під час цих трудових відносин із причин, які не залежать від нього/неї.

---

¹⁵ JUDGMENT OF THE COURT (First Chamber) 18 January 2024 (Case C-218/22, REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Tribunale di Lecce (District Court, Lecce, Italy). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=281792&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&oc=first&part=1&cid=413588>

Рішення Суду (Четвертої Палати) від 25 січня 2024 року (Справа С-334/22 Audi AG проти GQ)¹⁶.

Предмет справи стосується тлумачення статей 9(2), (3)(а), 14(1)(с) та (2) Регламенту (ЄС) 2017/1001 Європейського Парламенту та Рада від 14 червня 2017 року про торговельну марку Європейського Союзу щодо ймовірного порушення прав на торговельну марку ЄС, якою володіє Audi.

Окружний суд Варшави (Польща) (Sąd Okręgowy w Warszawie) звернувся до Суду ЄС за роз'ясненням, серед інших, таких питань: чи слід тлумачити статтю 14(1)(с) Регламенту 2017/1001 як таку, що перешкоджає власнику торговельної марки або суду забороняти третій стороні використовувати під час торгівлі знак, який є ідентичним або схожий на торговельну марку ЄС щодо автомобільних запасних частин (решітки радіатора), де цей знак є елементом кріплення для автомобільного аксесуара (емблема, що відображає торговельну марку ЄС); чи слід тлумачити статтю 9(2) і статтю 9(3)(а) Регламенту 2017/1001 таким чином, що якщо торговельна марка міститься у формі автомобільної запчастини та за відсутності в Регламенті 2017/1001 положення, яке було б подібним до положення про ремонт у статті 110(1) Регламенту 6/2002, торговельна марка не виконує функцію позначення в цій ситуації?; чи слід статтю 9(2) і статтю 9(3)(а) Регламенту 2017/1001 тлумачити таким чином, що якщо монтажний елемент для торговельної марки, який відображає форму торговельної марки або схожий на неї настільки, що їх можна сплутати, включений у форму автомобільної запчастини та за відсутності в Регламенті 2017/1001 положення, яке було б подібним до положення про ремонт у статті 110(1) Регламенту 6/2002, то монтажний елемент не можна розглядати як знак із функцією позначення, навіть якщо він ідентичний торговельній марці або схожий на неї настільки, що їх можна сплутати?

Висновки Суду. Статті 9(2) і (3)(а)-(с) Регламенту (ЄС) 2017/1001 Європейського Парламенту та Ради від 14 червня 2017 року про торговельну марку Європейського Союзу слід тлумачити так, що якщо третя сторона, яка без згоди виробника транспортних засобів, яка є власником торговельної марки ЄС, імпортує та пропонує до продажу запчастини, а саме решітки радіатора для цих автомобілів, що містять елемент, який призначений для кріплення емблеми, що представляє цю торговельну марку та форма якої ідентична або схожа на цю торговельну марку, використовує знак у процесі торгівлі таким чином, що може вплинути на одну або декілька функцій цієї торговельної марки, то це є питанням, яке повинен встановити національний суд.

Статтю 14(1)(с) Регламенту 2017/1001 слід тлумачити таким чином, що вона не перешкоджає виробнику транспортних засобів, який є власником торговельної марки ЄС, забороняти третій стороні використовувати знак, ідентичний або

---

¹⁶ Judgment of the Court (Fourth Chamber) 25 January 2024 (Case C 334/22 Audi AG v GQ). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=282066&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1942540>

подібний до цієї торговельної марки, у запчастинах для транспортних засобів, а саме решітах радіатора, якщо цей знак складається з форми елемента решітки радіатора, призначеного для кріплення на ньому емблеми, що представляє цю торговельну марку, незалежно від того, чи є технічна можливість кріплення такої емблеми до решітки радіатора без нанесення на неї цього знака.

Транспортна політика

Рішення Суду (Третьої Палати) від 25 січня 2024 року (Справа C-54/23 WY проти Laudamotion GmbH, Ryanair DAC)¹⁷.

Предмет справи стосується тлумачення статей 3 та 5–7 Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 261/2004 від 11 лютого 2004 року про запровадження спільних правил компенсації та допомоги пасажиром у разі відмови у перевезенні та скасування чи тривалої затримки рейсів, та скасування Регламенту (ЄЕС) № 295/91. WY забронював зворотний рейс авіакомпанії Ryanair з Дюссельдорфа (Німеччина) до Пальма-де-Майорки (Іспанія), запланований на 31 жовтня 2019 року. Після того, як компанія Laudamotion, що виконувала рейс, повідомила, що виліт вихідного рейсу («початковий рейс») буде затримано на шість годин, пасажир самостійно забронював альтернативний рейс, щоб встигнути на ділову зустріч, яка мала відбутися в Пальма-де-Майорці. Завдяки цьому альтернативному рейсу він прибув до місця призначення із затримкою менш ніж на три години після запланованого часу прибуття початкового рейсу. Пасажир стверджував, що вчасно з'явився на реєстрацію на початковий рейс, серед іншого, вимагав від Laudamotion компенсацію в розмірі 250 євро відповідно до статті 5(1)(с) та статті 7(1) Регламенту 261/2004 та від Ryanair надати інформацію про суму невикористаних зборів та виплату цієї суми.

Федеральний суд Німеччини звернувся до Суду Європейського Союзу за роз'ясненням таких питань: 1) чи виключається загалом право на компенсацію за затримку рейсу принаймні на три години відповідно до статей 5, 6 і 7 Регламенту 261/2004, якщо, зіткнувшись із великою затримкою, пасажир натомість скористається самостійно заброньованим рейсом і, таким чином, досягне кінцевого пункту призначення із затримкою менше ніж на три години, або чи може існувати право на компенсацію в цій ситуації в будь-якому випадку, коли до часу, до якого пасажир повинен з'явитися для реєстрації, вже є достатньо достовірна інформація про те, що рейс прибуде в кінцевий пункт із затримкою мінімум на три години? 2) чи вказане право на компенсацію за затримку рейсу щонайменше на три години відповідно до статей 5, 6 і 7 Регламенту 261/2004 у такій ситуації вимагає від

---

¹⁷ Judgment of the Court (Third Chamber) of 25 January 2024 (Case C 54/23 WY v Laudamotion GmbH, Ryanair DAC). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=282072&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1926578>

пасажира з'явитися для реєстрації в належний час відповідно до статті 3(2)(а) Регламенту 261/2004?

Висновки Суду. Правом на компенсацію в розумінні статей 3 та 5–7 Регламенту (ЄС) 261/2004 Європейського Парламенту та Ради від 11 лютого 2004 року про запровадження спільних правил компенсації та допомоги пасажиром у разі відмови у перевезенні та скасування чи тривалої затримки рейсів, та скасування Регламенту (ЄЕС) № 295/91, не може користуватися авіапасажир, який через ризик тривалої затримки прибуття в кінцевий пункт призначення рейсу, на який у нього є підтвержене бронювання, або навіть через достатні докази такої затримки сам забронював альтернативний рейс і прибув у кінцевий пункт призначення із затримкою менше ніж на три години після початково запланованого часу прибуття першого рейсу.

Якщо затримка прибуття рейсу до кінцевого пункту призначення становить менше ніж три години після початково запланованого часу прибуття, пасажир цього рейсу не можуть отримати компенсацію, передбачену статтею 7(1) Регламенту 261/2004. Тому в цьому випадку не має значення, чи з'явилися ці пасажир на реєстрацію вчасно, як того вимагає стаття 3(2)(а) цього Регламенту.

Рішення Суду (П'ятої Палати) від 25 січня 2024 року (Справа С-390/22 муніципалітет Поморіє проти Anhialo avto OOD)¹⁸.

Предмет справи стосується тлумачення статті 4(1)(b)(i) Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 1370/2007 від 23 жовтня 2007 року про громадські послуги пасажирських перевезень залізничним і дорожнім транспортом та скасування регламентів Ради (ЄЕС) 1191/69 та 1107/70.

Болгарський суд звернувся до Суду ЄС за роз'ясненням, серед інших, таких питань:

1. Чи дозволяють положення Регламенту (ЄС) 1370/2007 державі-члену вводити на рівні національного законодавства або внутрішніх правил додаткові вимоги та обмеження щодо виплати компенсації транспортному підприємству за виконання зобов'язання щодо надання громадських послуг, які не передбачені цим положенням?

2. Чи допускає стаття 4(1)(b)(i) Регламенту (ЄС) 1370/2007 виплату компенсації транспортному підприємству за виконання зобов'язань щодо громадських послуг, якщо параметри, на основі яких компенсація [оплата], яка має бути розрахована, не були встановлені заздалегідь у контракті про надання громадських послуг, а розрахунок здійснювався за загальними правилами, і чистий фінансовий ефект або сума належної компенсації була визначена відповідно до

---

¹⁸ Judgment of the Court (Fifth Chamber) 25 January 2024 (Case C-390/22 Obshtina Pomorie v 'ANHIALO AVTO' OOD). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=282067&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1942540>

механізму, передбаченого в постанові (Постанові Уряду Республіки Болгарія 2015 року)?

Висновки Суду.

1. Стаття 4(1)(b) Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 1370/2007 від 23 жовтня 2007 року про громадські послуги пасажирських перевезень залізничним і дорожнім транспортом та скасування регламентів Ради (ЄЕС) 1191/69 та 1107/70 має тлумачитися як така, що виключає законодавство держави-члена, згідно з яким компенсація, що виплачується компетентним органом оператору громадських послуг у зв'язку з виконанням контракту на державні послуги, може бути надана цьому оператору, лише якщо кошти, відповідні цій компенсації, були надані відповідно до закону про бюджет цієї держави-члена на відповідний рік і були сплачені цьому органу.

2. Стаття 4(1)(b) Регламенту 1370/2007 повинна тлумачитися як така, що не перешкоджає законодавству держави-члена, яке дозволяє виплату компетентним органом компенсації оператору громадських послуг під час виконання контракту на громадські послуги, якщо параметри, на основі яких розраховується така компенсація, не встановлені у цьому контракті, але фіксуються заздалегідь, об'єктивно та прозоро, у загальних правилах, які визначають суму такої компенсації.

Простір свободи, безпеки та правопорядку

Рішення Суду (Другої Палати) від 30 січня 2024 року (Справа C-560/20 CR, GF, TY проти Губернатора Відня, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Адміністративного суду Відня (Австрія))¹⁹.

Предмет справи стосується тлумачення статті 2(f), статті 7(1), статті 10(3)(a) та статті 12(1) Директиви Ради 2003/86/ЄС від 22 вересня 2003 року про право на возз'єднання сім'ї. Запит був поданий у межах провадження між CR і GF та їхньою донькою TY, які є громадянами Сирії, і Губернатором Відня (Австрія) щодо відхилення останнім заяв, поданих CR, GF і TY про видачу візи з метою возз'єднання сім'ї з RI, який має статус біженця в Австрії і є сином CR і GF і братом TY.

Адміністративний суд Відня звернувся до Суду ЄС за роз'ясненням щодо таких питань:

1. Чи можуть батьки – громадяни третьої країни біженця, який подав заяву про надання притулку як неповнолітній без супроводу дорослих і отримав притулок

¹⁹ Judgment of the Court (Second Chamber) of 30 January 2024 (Case C-560/20 CR, GF, TY v Landeshauptmann von Wien). REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Verwaltungsgericht Wien (Administrative Court, Vienna, Austria), made by decision of 25 September 2020, received at the Court on 26 October 2020, in the proceedings. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=282262&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&cc=first&part=1&cid=1418114>

як неповнолітній, продовжувати посилатися на статтю 2(f) у поєднанні зі статтею 10(3)(a) Директиви 2003/86, якщо біженець досяг повноліття після надання притулку, але під час надання дозволу на проживання його батькам?

2. Якщо на питання 1 відповідь буде позитивною, то чи необхідно в такому випадку, щоб батьки громадянина третьої країни дотримувалися терміну подачі заяви про возз'єднання сім'ї, зазначеного в Рішенні від 12 квітня 2018 року, A і S (C-550/16, EU:C:2018:248, п. 61), а саме «... протягом трьох місяців із дати, коли відповідній «неповнолітній» особі було оголошено про надання статусу біженця»?

3. Якщо на питання 1 відповідь буде позитивною, то чи повинна повнолітня сестра – громадянка третьої країни визнаного біженця отримувати дозвіл на проживання безпосередньо на підставі законодавства ЄС, якщо в разі відмови у видачі дозволу на проживання батьки біженця будуть де-факто змушені відмовитися від свого права на возз'єднання сім'ї відповідно до статті 10(3)(a) Директиви 2003/86, оскільки ця повнолітня сестра біженця за станом здоров'я терміново потребує постійної опіки своїх батьків і тому не може залишатися у країні походження сама?

4. Якщо відповідь на питання 2 буде позитивною, то які критерії повинні застосовуватися при оцінці того, чи була заява про возз'єднання сім'ї подана «в принципі» протягом трьох місяців у значенні тверджень, викладених у Рішенні від 12 квітня 2018 року, A і S (C-550/16, EU:C:2018:248, п. 61)?

5. Якщо на питання 2 відповідь буде позитивною, то чи можуть батьки біженця продовжувати покладатися на своє право на возз'єднання сім'ї відповідно до статті 10(3)(a) Директиви 2003/86, якщо між датою, коли неповнолітньому було надано статус біженця, і датою, коли вони подали заяву про возз'єднання сім'ї, минуло три місяці і один день?

6. Чи може держава-член ЄС вимагати від батьків біженця виконання умов статті 7(1) Директиви 2003/86 під час проходження процедури возз'єднання сім'ї відповідно до статті 10(3)(a) цієї Директиви?

7. Чи залежить вимога відповідати умовам, зазначеним у статті 7(1) Директиви 2003/86 у контексті возз'єднання сім'ї відповідно до статті 10(3)(a) цієї Директиви, від того, чи було подано заяву про возз'єднання сім'ї протягом трьох місяців після надання статусу біженця в розумінні статті 12(1)(3) цієї Директиви?

Висновки Суду.

1. Стаття 10(3)(a) Директиви Ради 2003/86/ЄС від 22 вересня 2003 року про право на возз'єднання сім'ї повинна тлумачитися як така, що для того, щоб мати можливість обґрунтувати право на возз'єднання сім'ї на основі цього положення і, таким чином, скористатися більш сприятливими умовами, викладеними в ньому, це положення не вимагає від родичів першого ступеня по прямій висхідній лінії несупроводжуваного неповнолітнього біженця подавати заяву на в'їзд і проживання з метою возз'єднання з ним протягом певного періоду, якщо цей біженець все ще є неповнолітнім на дату подання заяви і досягне повноліття під час процедури возз'єднання із сім'єю.

2. Статтю 10(3)(а) Директиви 2003/86 слід тлумачити як таку, що вимагає надання дозволу на проживання повнолітній сестрі несупроводжуваного неповнолітнього біженця, яка є громадянином третьої країни і яка через серйозну хворобу повністю і постійно залежить від допомоги своїх батьків, якщо відмова у наданні такого дозволу на проживання призведе до позбавлення цього біженця права на возз'єднання сім'ї з родичами першого ступеня споріднення по прямій висхідній лінії, наданого цим положенням.

3. Статтю 10(3)(а) Директиви 2003/86 слід тлумачити як таку, що державачлен не може вимагати, щоб для того, щоб скористатися правом на возз'єднання сім'ї з родичами першого ступеня споріднення по прямій висхідній лінії згідно з цим положенням, неповнолітній біженець або його родичі першого ступеня споріднення по прямій висхідній лінії відповідали умовам, викладеним у статті 7(1) цієї Директиви, несупроводжуваний неповнолітній біженець або його родичі першого ступеня споріднення по прямій висхідній лінії повинні відповідати умовам, викладеним у статті 7(1) цієї Директиви, незалежно від того, чи було подано заяву про возз'єднання сім'ї протягом строку, встановленого у статті 12(1)(3) зазначеної Директиви.

Рішення Суду (Великої Палати) від 16 січня 2024 року (Справа С-621/21, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Адміністративного суду м. Софії (Болгарія))²⁰.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення окремих положень Директиви 2011/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 грудня 2011 року про стандарти для кваліфікації громадян третіх країн або осіб без громадянства як бенефіціарів міжнародного захисту, для єдиного статусу біженців або осіб, які мають право на додатковий захист, і для змісту наданого захисту (далі – Директива 2011/95)²¹. Клопотання подано в межах судового розгляду щодо рішення компетентних національних органів влади Болгарії про відмову у відкритті процедури надання міжнародного захисту.

Адміністративний суд м. Софії вирішив призупинити провадження у справі та направив такі питання до Суду ЄС для попереднього вирішення:

1. Враховуючи положення пункту 17 преамбули Директиви 2011/95/ЄС, чи слід застосовувати поняття, використані в Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 року та Конвенції Ради Європи про

---

²⁰ Judgment of the Court (Grand Chamber) of 16 January 2024 (C 621/21 request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Administrativen sad Sofia-grad (Sofia Administrative Court, Bulgaria). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=281302&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4415109>

²¹ Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted (recast). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/95/oj>

запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) від 11 травня 2011 року, для визначення гендерно зумовленого насильства щодо жінок як підстави для надання міжнародного захисту відповідно до Конвенції про статус біженців від 28 липня 1951 року та Директиви 2011/95/ЄС? Або ж гендерно зумовлене насильство щодо жінок як підстава для надання міжнародного захисту відповідно до Директиви 2011/95/ЄС має самостійне значення, відмінне від того, що міститься у вищезазначених міжнародних нормативно-правових актах?

2. У випадку, коли стверджується про гендерно зумовлене насильство щодо жінок, чи повинна належність до певної соціальної групи як причина переслідування згідно зі статтею 10(1)(d) Директиви 2011/95 встановлюватися виключно з урахуванням біологічно визначеної статі або соціально сформованої статі жертви переслідування (насильство щодо жінки лише тому, що вона жінка)? Чи можуть конкретні форми/акти/діяння переслідування, зазначені в пункті 30 преамбули до цієї Директиви, бути істотним фактором для визначення «видимості групи в суспільстві»? Чи можуть вони бути її відмінною рисою залежно від обставин у державі походження, чи ці діяння стосуються лише актів переслідування, передбачених статтею 9(2)(a)(f) Директиви 2011/95?

3. У випадку, коли особа, яка звертається за захистом, заявляє про гендерно зумовлене насильство у формі домашнього насильства, чи є біологічно визначена стать цієї особи або соціально сформований гендер достатньою підставою для визначення належності до певної соціальної групи відповідно до статті 10(1)(d) Директиви 2011/95? Чи необхідно встановити додаткову розпізнавальну ознаку, виходячи з дослівного тлумачення статті 10(1)(d) Директиви 2011/95, яка передбачає, що умови є сукупними за своєю суттю, а гендерні аспекти – альтернативними за своєю природою?

4. У випадку, коли заявник стверджує про гендерно зумовлене насильство у формі домашнього насильства з боку недержавного суб'єкта переслідування в розумінні пункту с статті 6 Директиви 2011/95, чи слід тлумачити статтю 9(3) як таку, що для встановлення причинно-наслідкового зв'язку достатньо наявності зв'язку між причинами переслідування, зазначеними у статті 10, та актами переслідування, зазначеними у статті 9(1)? Або ж обов'язковим є встановлення відсутності захисту від передбачуваного переслідування? Чи існує зв'язок у випадках, коли недержавні суб'єкти переслідування не сприймають окремі акти переслідування/насильства як такі, що мають гендерний характер?

5. Чи може реальна загроза вбивства з мотивів захисту честі в разі повернення відповідної особи до держави походження виправдати, за наявності інших умов, надання додаткового захисту відповідно до пункту а статті 15 Директиви 2011/95 у поєднанні зі статтею 2 Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ)? Чи ця загроза кваліфікується як шкода відповідно до пункту b статті 15 цієї Директиви у поєднанні зі статтею 3 ЄКПЛ? Чи достатньо для надання такого захисту того, що

заявник заявив, що він або вона суб'єктивно не бажає користуватися захистом держави походження?

Висновки Суду.

1. Як відповідь на перші три питання Суд постановив, що положення статті 10(1)(d) Директиви 2011/95 має тлумачитися як таке, що залежно від обставин, жінки та групи жінок у країні походження можуть розглядатися як належні до «певної соціальної групи», що може бути підставою для їх переслідування в країні походження та надання їм статусу біженця.

2. Як відповідь на четверте питання Суд постановив, що статтю 9(3) Директиви 2011/95 слід тлумачити так, що якщо заявник стверджує про існування побоювань стати жертвою переслідувань у державі свого походження з боку недержавних суб'єктів, немає необхідності встановлювати зв'язок між однією з причин переслідувань, зазначених у статті 10(1) цієї Директиви, і такими переслідуваннями, якщо такий зв'язок може бути встановлений між однією з таких причин переслідувань і відсутністю захисту від цих переслідувань з боку суб'єктів захисту, зазначених статті 7(1) цієї Директиви.

3. Як відповідь на п'яте питання Суд постановив, що пункти а і b статті 15 Директиви 2011/95 слід тлумачити так, що поняття «серйозна шкода» охоплює реальну загрозу для заявника бути вбитим або зазнати актів насильства з боку члена його сім'ї або громади через передбачуване порушення культурних, релігійних або традиційних норм. Тому це поняття може призвести до надання статусу додаткового захисту в розумінні пункту g статті 2 цієї Директиви.

Рішення Суду (Великої Палати) від 30 січня 2024 року (Справа C-118/22, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Верховного адміністративного суду (Болгарія))²².

Предмет справи полягає в тому, що Верховний адміністративний суд Болгарії вирішив призупинити провадження у справі за позовом NG до Директора Головного управління Національної поліції Міністерства внутрішніх справ Болгарії у справі щодо відмови останнього задовольнити прохання NG – на підставі його юридичної реабілітації після засудження остаточним вироком – про вилучення його з національних записів, в яких поліцейські органи Болгарії реєструють осіб, притягнутих до відповідальності за умисне кримінальне правопорушення, що підлягає публічному переслідуванню, для попереднього вирішення такого питання: чи допускає тлумачення статті 5 у поєднанні зі статтею 13(2)(b) і (3) Директиви 2016/680 національні законодавчі заходи, які призводять до практично необмеженого права компетентних органів на обробку персональних даних для цілей запобігання, розслідування, виявлення або переслідування кримінальних

---

²² JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber) 30 January 2024 (Case C-118/22, REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Varhoven administrativen sad (Bulgaria). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=282264&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&oc=first&part=1&cid=42295>

правопорушень або виконання кримінальних покарань, та/або усунення права суб'єкта даних на обмеження обробки його чи її даних або на їх видалення чи знищення?

Висновки Суду.

Статтю 4(1)(с) та (е) Директиви (ЄС) 2016/680 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб щодо обробки персональних даних компетентними органами для попередження, розслідування, виявлення або судового переслідування кримінальних правопорушень або виконання кримінальних покарань, а також щодо вільного переміщення таких даних, яка розглядається разом зі статтями 5 і 10, статтею 13(2)(b), статтею 16(2)(3), а також з урахуванням статей 7 і 8 Хартії основоположних прав Європейського Союзу, слід тлумачити як такі, що перешкоджають національному законодавству, яке передбачає зберігання правоохоронними органами з метою запобігання, розслідування, виявлення або переслідування кримінальних правопорушень або виконання кримінальних покарань персональних даних, включаючи біометричні та генетичні дані щодо осіб, які були засуджені остаточним вироком за навмисне кримінальне правопорушення, що підлягає публічному переслідуванню, до смерті суб'єкта даних, навіть у разі його або її юридичної реабілітації, без покладення на контролера даних зобов'язання періодично перевіряти, чи таке зберігання все ще є необхідним, і не надаючи цьому суб'єкту право на видалення цих даних, якщо їх зберігання більше не є необхідним.

Рішення Суду (Восьмої Палати) від 25 січня 2024 року (Справа С-722/22, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Софійського міського суду (Болгарія))²³.

Предмет справи. Це клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення третього абзацу статті 1 Рамкового рішення Ради 2005/212/ЖНА від 24 лютого 2005 року про конфіскацію доходів, знярядь і майна, одержаних злочинним шляхом. Запит було зроблено в межах провадження, розпочатого ex officio, щодо конфіскації транспортних засобів, які використовувалися деякими членами організованого злочинного угруповання, обвинувальні вирoki щодо яких набрали законної сили, для перевезення підакцизних товарів без податкового маркування всупереч законодавству. Суд, що направив клопотання, по суті, запитує, чи слід тлумачити третій абзац статті 1 та статтю 2 Рамкового рішення 2005/212 таким чином, що транспортний засіб, який використовується для перевезення підакцизних товарів без податкового маркування всупереч закону, є «зняряддям» кримінального правопорушення.

Висновки Суду.

---

²³ Judgment of the Court (Eighth Chamber) 25 January 2024 (Case C-722/22, REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Sofiyski gradski sad). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=282071&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&cc=first&part=1&cid=506056>

У цій справі Суд, по-перше, зазначає, що положення Рамкового рішення 2005/212, які є предметом клопотання на отримання попереднього рішення, не стосуються ступеня кримінальної відповідальності осіб, щодо яких можлива конфіскація, і, по-друге, конфіскація на користь держави засобів, використаних для вчинення кримінального правопорушення, відбувається згідно зі статтею 53(1) Кримінального кодексу Болгарії «незалежно від будь-якої кримінальної відповідальності».

Більше того, будь-яке рішення щодо можливої конфіскації в межах основного провадження відповідно до статті 5 Рамкового рішення 2005/212 має поважати основоположні права, зокрема право власності, закріплене у статті 17(1) Хартії основних прав Європейського Союзу, у поєднанні зі статтею 52(1) цієї Хартії. Така конфіскація не може впливати на право власності третьої особи, яка діяла добросовісно і не знала і не могла знати, що її майно було використано для вчинення кримінального правопорушення (див. із цього приводу рішення від 14 січня 2021 року у справі «Прокуратура Болгарії – Хасково та Апеляційна прокуратура – Пловдив» (*Okražhna prokuratura – Haskovo et Apelativna prokuratura – Plovdiv*), C-393/19, EU:C:2021:8, п. 55).

Крім того, стаття 4 Рамкового рішення 2005/212 у світлі статті 47 Хартії основоположних прав вимагає від держав-членів забезпечити, щоб особи, яких торкнувся захід конфіскації, мали ефективні засоби для правового захисту своїх прав. Такими особами є не лише особи, визнані винними у вчиненні кримінального правопорушення, а й треті особи, на майно яких впливає цей захід.

У світлі всіх вищезазначених причин відповідь на поставлене питання полягає в тому, що третій абзац статті 1 та статтю 2 Рамкового рішення 2005/212 слід тлумачити таким чином, що транспортний засіб, який використовується для перевезення підакцизних товарів без податкового маркування з порушенням законодавства, є «зряддям» кримінального правопорушення.

Промислова політика та внутрішній ринок

Рішення Суду (Четвертої Палати) від 18 січня 2024 року (Справа C-303/22 CROSS Zlín a.s. проти Управління з питань захисту конкуренції. Клопотання про винесення попереднього рішення від Регіонального суду у Брно (Чехія))²⁴.

Предмет справи стосується тлумачення статті 2(3) та статті 2a(2) Директиви Ради 89/665/ЄЕС від 21 грудня 1989 року про координацію законів, підзаконних актів та адміністративних положень щодо застосування процедур перегляду при укладенні контрактів на державні поставки й державні роботи, зі змінами та

²⁴ Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 18 January 2024 (Case C-303/22 CROSS Zlín a.s. v Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, intervening party: Statutární město Brno). REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Krajský soud v Brně (Regional Court, Brno, Czech Republic), made by decision of 5 May 2022, received at the Court on 9 May 2022, in the proceedings. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=281794&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&oc=first&part=1&cid=4415109>

доповненнями, внесеними Директивою 2014/23/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 лютого 2014 року, та статті 47 Хартії Європейського Союзу про основоположні права. Запит був поданий у межах провадження між CROSS Zlín a.s. та Управлінням з питань захисту конкуренції Чеської Республіки про виключення цієї компанії з тендерної процедури на укладення державного контракту, пов'язаного з розширенням функцій центру управління дорожнім рухом (щодо системи світлофорів) у цьому місті.

Висновки Суду.

Суд визначив, що статтю 2(3) та статтю 2а(2) Директиви Ради 89/665/ЄЕС слід тлумачити як такі, що не перешкоджають національному законодавству, яке забороняє замовнику укладати державний контракт лише до дати, на яку орган першої інстанції, у розумінні вищезгаданої статті 2(3), виносить рішення про перегляд рішення щодо укладення такого контракту, при цьому не має значення, чи є цей орган оскарження судовим за своїм характером, чи ні.

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.